

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-32

Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1516

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 maart 2023

Op 20 maart 2023 vindt de Landbouw- en Visserijraad plaats in Brussel. Met deze brief informeer ik de Kamer over de agenda van de Raad, de monitoring en evaluatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)-Nationaal Strategisch Plan (NSP) en de betaaldoelstellingen van het GLB.

I. Agenda Landbouw- en Visserijraad

Commissiemededelingen visserijbeleid

Op 21 februari 2023 heeft de Europese Commissie een pakket van maatregelen gepresenteerd om de duurzaamheid en veerkracht van de visserij- en aquacultuursector te verbeteren. Het pakket bestaat uit:

- Commissiemededeling over het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) van vandaag en morgen: Een visserij en oceanen pact voor duurzaam, op wetenschap gebaseerd, innovatief en inclusief visserijmanagement^{1, 2}
- Rapport van de Commissie over de implementatie van EU Verordening nr. 1379/2013 betreffende de gemeenschappelijke marktverordening voor visserij- en aquacultuurproducten³

¹ Mededeling van de Europese Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over het Gemeenschappelijk Visserijbeleid van vandaag en voor in de toekomst: Een visserij en oceanen pact naar duurzaam, op wetenschap gebaseerd, innovatief en inclusief visserijmanagement, COM (2023), 103.

² Commissie Staff Working Document over het Gemeenschappelijk Visserijbeleid – Stand van Zaken, SWD (2023) final/2.

³ Rapport van de Europese Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de implementatie van de EU verordening nr. 1379/2013 betreffende de gemeenschappelijke marktverordening voor visserij- en aquacultuurproducten, COM (2023), 101.

- Commissiemededeling over de energietransitie van de EU visserij- en aquacultuursector⁴
- Commissiemededeling EU Actieplan: Bescherming en herstel van mariene ecosystemen ten behoeve van een duurzame en veerkrachtige visserij⁵

De Europese Commissie zal tijdens de Raad een toelichting geven op het mededelingenpakket, waarna een eerste gedachtewisseling is gepland. Het voorzitterschap is voornemens om in de Raad van juni 2023 Raadsconclusies te presenteren op het gehele pakket. Over dit pakket zal u nader worden geïnformeerd via een BNC-fiche. Hierin wordt de Kabinet-sappreciatie opgenomen. De Kabinetsinzet zoals uiteengezet in het BNC-fiche, zal leidend zijn voor de besprekingen van de Raadsconclusies.

In de mededelingen schetst de Commissie haar toekomstvisie op het Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) en tracht deze in lijn te brengen met de Europese Green Deal. Nederland ondersteunt de doelen van de Green Deal en is van mening dat het GVB adequaat uitgerust moet worden om invulling te geven aan de ambities van de Green Deal en om de visserijsectoren toekomstperspectief te bieden in een veranderende omgeving. De Nederlandse prioriteiten hierbij zijn gedeeld met uw Kamer met het toesturen van de reactie op de consultatie van de Europese Commissie over de voortgang van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en de consultatie ten behoeve van het Actieplan voor instandhouding van visbestanden en de bescherming van de mariene ecosystemen (bijlage bij Kamerstuk 21 501-32, nr. 1437)⁶. Die prioriteiten zal ik ook uitdragen in de Raad.

Ik zal mijn steun uitspreken voor de doelen van de Europese Green Deal en de transitie naar een duurzame visserij, die binnen de draagkracht van het ecosysteem opereert. Daarbij zal ik aandacht vragen voor het belang van economisch perspectief voor de visserijsector, zodat deze ook in de toekomst garant staat voor een stabiele levering van duurzame en gezonde eiwitten. Daarbij zal ik benadrukken dat een wetenschappelijke onderbouwing van beperkende maatregelen van het grootste belang blijft. Tevens zal ik benoemen dat innovatie van vismethoden en vaartuigen gericht op de gewenste duurzaamheidsdoelstellingen en de energietransitie van groot belang is, maar dat deze ambitie zonder de juiste financiële ondersteuning niet gerealiseerd kan worden. Het is van groot belang dat ook familiebedrijven met schepen groter dan 24 meter de nodige steun kunnen krijgen bij de transitie naar moderne en duurzame vaartuigen, niet in de laatste plaats om de sector aantrekkelijk te houden voor de volgende generatie. In dat kader zal ik eveneens de positieve impact van het pulstuig benoemen. Ten aanzien van de aanlandplicht zal ik benoemen dat een spoedige evaluatie van de werkbaarheid en effectiviteit van deze maatregel in de huidige vorm, een belangrijke politieke prioriteit is van Nederland. Nederland zou hierbij willen verkennen of automatische vangstregistratie via slimme camera's onderdeel zou kunnen zijn van een alternatieve uitzonderingsgrond.

⁴ Mededeling van de Europese Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de energietransitie van de EU visserij- en aquacultuursector, COM (2023), 100.

⁵ Mededeling van de Europese Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over EU Actieplan: Bescherming en herstel van mariene ecosystemen ten behoeve van een duurzame en veerkrachtige visserij, COM (2023), 102.

⁶ Kamerstuk 21 501-32, nr. 1437.

Natuurherstelverordening: landbouw- en bosaspecten

Het Zweeds voorzitterschap zal de Raad informeren over de landbouw- en bosaspecten van de Natuurherstelverordening. Voor dit agendapunt zijn nog geen stukken bekend. Zodra deze zijn ontvangen, zal ik mijn inzet bepalen aan de hand van het BNC Fiche Natuurherstel⁷ dat uw Kamer heeft ontvangen op 14 oktober 2022. Hierbij verwacht ik dat mijn inzet zich vooral zal concentreren op de deelonderwerpen veenweide, koolstof-opname in de bodem en weidevogels.

Marktsituatie m.b.t. invasie van Oekraïne

De Europese Commissie zal naar verwachting opnieuw een overzicht geven van de situatie op de Europese landbouwmarkten. De gevolgen van de Oekraïne-crisis voor de verschillende landbouwsectoren staan daarbij opnieuw centraal. Er is (nog) geen stuk voorhanden met de laatste ontwikkelingen, maar de afgelopen periode zijn de markten gestabiliseerd en zijn veel input-prijzen, waaronder energie- en kunstmestprijzen, gedaald. Desalniettemin blijft de stijging van voedselprijzen hoog. Naar verwachting zal door een aantal Oost-Europese landen opnieuw aandacht worden gevraagd voor de problemen van producenten in de grensregio's met Oekraïne, als gevolg van de toegenomen import van landbouwproducten uit dit land. Daarbij verwijzen deze landen ook naar de eventuele inzet van de landbouwcrisisreserve 2023. Vanuit Nederland blijf ik de regelmatige bespreking van de marktsituatie op EU-niveau ondersteunen en blijf ik vooralsnog terughoudend op de inzet van de landbouwcrisisreserve. Dit omdat het beschikbare budget beperkt is, en deze gericht ingezet zou moeten worden op marktverstoringen in specifieke sectoren.

Handelsgerelateerde landbouwzaken

Onder dit agendapunt zal de Europese Commissie de Raad informeren over de stand van zaken van haar werkzaamheden op het gebied van internationale handel in landbouwgoederen en lopende bilaterale of multilaterale onderhandelingen (o.a. G20, Wereldhandelsorganisatie (WTO)). De Commissie zal een update geven over de stand van zaken van de lopende en afgeronde onderhandelingen. Uw Kamer wordt regulier hierover geïnformeerd via de Voortgangsrapportage Handelsakkoorden, die als bijlage is verzonden bij de Geannoteerde Agenda van de informele Raad Buitenlandse Zaken Handel van 9 en 10 maart 2023. De vorige keer dat dit onderwerp besproken werd in de Landbouw- en Visserijraad was op 20 oktober 2022. Op het moment van schrijven is er nog geen stuk van de Europese Commissie beschikbaar.

Het eerste punt dat ik zal opbrengen gaat over duurzaamheid, dierenwelzijn en handel. Een belangrijk onderwerp, gezien de hoge standaarden waar wij onze producenten aan vragen te voldoen. In juni 2022 presenteerde de Commissie een rapport over «het toepassen van de gezondheids- en milieunormen van de EU op ingevoerde producten». In dat rapport wordt aangegeven dat het in specifieke, onder WTO-regels omschreven, omstandigheden mogelijk is om autonome maatregelen te nemen die in overeenstemming zijn met het WTO-kader. Het is belangrijk om onnodige verstoring van handel en arbitrair gebruik van handelsmaatregelen te voorkomen. Het rapport bevat ook een breed overzicht van een aantal EU-rechtshandelingen of wetgevingsvoorstellen op het gebied van dierenwelzijn of milieubescherming die worden voorbereid. Tijdens die bespreking is de Commissie gevraagd om op regelmatige basis te rapporteren over de lopende EU-rechtshandelingen of wetgevingsvoor-

⁷ Kamerstukken 22 112 en 33 576, nr. 3530.

stellen die worden voorbereid in de Raad. Ik zal de Commissie om een dergelijke update vragen.

Als tweede punt zal ik opnieuw aandacht vragen voor de economische impact van handelsakkoorden. Tijdens de Landbouw- en Visserijraad in oktober 2022 heb ik de Commissie gevraagd om een zo spoedige mogelijke update van de studie van het Joint Research Centre over de cumulatieve impact van handelsakkoorden op landbouw. Het onderzoek is van belang omdat dit inzicht geeft in de effecten van handelsovereenkomsten die de EU heeft gesloten en onderhandelaarsakkoorden die nog aan de Raad moeten worden voorgelegd, of waarover wordt onderhandeld. Ik zal tijdens de Raad vragen wanneer het onderzoek gereed is.

Eindrapport EU varkensreflectiegroep

Bij de bespreking over de ontwikkelingen op de landbouwmarkten zal van gedachten worden gewisseld over de conclusies van het eindrapport van de EU varkensreflectiegroep dat op 18 januari 2023 aan commissaris Wojciechowski is aangeboden. De reflectiegroep met experts van Europese belangenorganisaties (sector, NGO's) en lidstaten werd ingesteld in antwoord op de marktcrisis in de varkenssector van 2021. Doel van de bijeenkomsten van de groep was kennisdeling en het komen tot gemeenschappelijke inzichten. De aanbevelingen zijn gericht op de sociaaleconomische context van de sector, diergezondheid, dierenwelzijn, milieu/klimaat, onderzoek en innovatie. Met de aanbevelingen uit het rapport kunnen alle betrokkenen in de sector nu zelf aan de slag. Ik zal mijn waardering uitspreken over het werk dat is verzet door de reflectiegroep en de waardevolle aanbevelingen. Inhoudelijk beperk ik mijn reactie door te verwijzen naar de lopende onderhandelingen over een convenant dierwaardige veehouderij en het landbouwakkoord waar wordt nagedacht over onder andere de toekomst van de varkenshouderij in Nederland.

II. Monitoring en evaluatie Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)-Nationaal Strategisch Plan (NSP)

Op 1 januari 2023 is het GLB-NSP van kracht geworden. In het GLB-NSP zijn indicatoren op het gebied van resultaat, impact en outcome gekoppeld aan een samenhangend pakket van maatregelen, waarmee het doelbereik van het programma kan worden gemonitord.

Begin 2024 moet voor het eerst over de voortgang aan de Europese Commissie worden gerapporteerd. Daarvoor wordt nu door Rijk, provincies en waterschappen gewerkt aan een programma van monitoring en evaluatie, op basis van richtlijnen van de Europese Commissie. Het definitieve plan moet uiterlijk eind 2023 worden voorgelegd aan het monitoringscomité voor het GLB-NSP en zal daarna ook aan uw Kamer worden aangeboden.

Als belangrijke eerste stap in de ontwikkeling van het plan heeft onderzoeksbureau Ecorys in februari een Handboek Monitoring opgeleverd, waarin is uitgewerkt welke data nodig zijn, wie daarover beschikt en hoe deze moeten worden bewerkt. Tegelijk wordt een aantal aanbevelingen gedaan voor de afstemming van de monitoring GLB-NSP met o.a. het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Bij de inrichting van het monitorings- en evaluatieplan zal specifiek aandacht zijn voor het doelbereik op ecologische indicatoren (o.a. biodiversiteit), veerkrachtige landbouw en het boereninkomen en maatschappelijke doelen, zoals de sociaaleconomische ontwikkeling van

het platteland. Dit in overeenstemming met de wensen die zowel uw Kamer als de provincies (Interprovinciaal Overleg) eerder hebben geuit.

III. Betaaldoelstellingen GLB

Betaaldoelstellingen GLB behaald

De betaaldoelstellingen die met uw Kamer zijn afgesproken⁸, zijn behaald.

Directe Betalingen

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is per 1 december 2022 gestart met het uitbetalen van de directe betalingen van het GLB. De met uw Kamer afgesproken betaaldoelstelling van 95% is op 15 december gehaald. Per 21 december 2022 heeft 98,7% van de landbouwers (totaal 43.122 aanvragers) een besluit ontvangen. Daarvan heeft 95,1% een volledige betaling ontvangen. Per 9 februari jl. heeft 99,7% een besluit ontvangen. Bij aanvragen die nog niet (volledig) zijn afgehandeld staan nog controles open, zoals vergroeningscontroles, fysieke controles of randvoorwaardecontroles. Het streven is alle aanvragen per 30 juni 2023 afgehandeld te hebben, of zoveel eerder als mogelijk.

Er is per 9 februari jl. € 596 miljoen aan betalingen aangemaakt, onderverdeeld in € 410 miljoen voor de Basisbetaling, € 174 miljoen vergroening en € 11 miljoen Jonge Landbouwer Top Up. Bij degenen die een voorschot ontvingen (als gevolg van de nasleep van Covid-19, de oorlog in Oekraïne en door de aanhoudende droogte afgelopen zomer) is de definitieve betaling met dit voorschot verrekend.

Het aantal aanvragen uit de Nationale Reserve, (waaruit rechten kunnen worden toegekend aan startende of jonge landbouwers of op percelen die eerder nog geen rechten kenden) was dit jaar beperkt (741 aanvragers). Ook deze zijn bijna allemaal beschikt en betaald (95%).

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Begin januari is RVO gestart met de betalingen Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Eind januari waren alle aanvragen uitbetaald, waarmee de betaaldoelstelling die met uw Kamer is afgesproken, is gehaald. In totaal is ruim € 81 mln. uitbetaald aan 40 agrarische collectieven (2021: € 79,3 mln.). De aanvragen waren ook dit jaar weer van hoge kwaliteit; 99,6% van de aangevraagde subsidie is uiteindelijk uitbetaald.

Het ANLb is onderdeel van het GLB. RVO voert deze subsidieregeling uit in opdracht van de provincies. Hierbij wordt nauw samengewerkt met mijn Ministerie, dat als beheersautoriteit van het Europees Fonds voor de Plattelandsontwikkeling (ELFPO) verantwoordelijk is voor de financiering van het ANLb. Het ANLb heeft als doel het verbeteren van de biodiversiteit en het creëren van leefgebieden voor de doelsoorten.

Hierbij gaat het vooral om de weide- en akkervogels. De collectieven beheren in totaal 152 leefgebieden. In deze leefgebieden zijn 11.338 beheerders actief, die ruim 146.000 regelingspercelen beheren met een totale netto omvang van bijna 104.500 hectare.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema

⁸ Kamerstuk 21 501-32-1468.